

APPENDIX.

216

ista duo, qua nostra omnino esse; id est voluntatem & actionem, sed illam qua in potestate nostra non est, & nobis ex Deo est, id est possibilitem, perhibet adjuvari: tanquam illa qua nostra sunt, hoc est voluntas & actio, tam sunt voluntas ad declinandum à malo, & faciendum bonum, ut divino adjutorio non indigant: illud vero quod nobis ex Deo est, tam sit invalidum, id est possibilis, ut semper gratia adjuvet auxilio. Et capite sequenti, sic Pelagium inducit loquentem. Nos sic tria ista distinguimus, & certum velut in ordinem digesta partimur: Primo loco posse statuimus, secundo velle, tertio esse. Posse in natura, velle in arbitrio, esse in effectu locamus. Primum illud, id est posse, ad Deum propriè pertinet, qui illud creatura sua contulit: duo verò reliqua, hoc est velle & esse, ad hominem referenda sunt, quia de arbitrij fonte descendunt. Ergo in voluntate & opere bono laus hominis, ino, & hominis, & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitem, dedit, quique ipsam possibilitem, gratia sua adjuvat semper auxilio; quod verò homo potest velle bonum atque perficere, solum Dei est. Et paulò post: Ut generaliter universa complectar, quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvavit: quod verò bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est, qui hac omnia vertere etiam in malum possumus. Et cap. 5. ejusdem libri Augustinus loquens de Pelagio, sic ait: Possibilitatem, voluntatem, actionem, tanta subtilitate curavit distingue, ut quandocumque legimus vel audiimus divina gratia adjutoriorum confiteri, sive in lege & doctrina, sive ubilibet constitutis, scimus quod loquitur, nec haecamus aliter eum intelligendo quam sicut. Scire quippe debemus quod nec voluntatem nostram, nec actionem, divino adjuvari credit auxilio, sed solum possibilitem voluntatis, atque operis, quam solum ex his tribus nos habere affirmat ex Deo: tanquam hoc sit infirmum, quod ipse Deus posuit in natura; cetera vero duo qua nostra esse voluit, ita sint firma, & fortia, & sibi sufficiencia, ut nullo indegant eius auxilio: & ideo non adjuvet ut velimus, non adjuvet ut agamus, sed tantummodo adjuvet, ut velle & agere valeamus. Denique idem S. Doctor cap. 47. totam de auxilio gratia controversiam ad hoc unum reddit, ut Pelagius non solum possibilis, sed etiam voluntatis & actionis auxilium confiteatur, & subdit: Si ergo consenserit nobis (Pelagius) non solum possibilitem in homine, sed ipsam quoque voluntatem & actionem divinitus adjuvari, nihil de adjutorio gratia Dei quantum arbitror, inter nos controversia relinquatur.

Ex his manifestum relinquitur, Augustinum contra Pelagianos de gratia efficaci maximè disputasse. Unde talen gratiam varijs in locis aperi-
tissimè docer, & contra Pelagianos defendit. Ait enim in primis cap. 24. libri de gratia Christi: Legant ergo & intelligant (Pelagiani) intueantur atque fateantur, non lege atque doctrina insonante forinsecus, sed interna, atque occulta, mirabili, ac ineffabili potestate, operari Deum in cordibus hominum, non solum veras revelationes, sed etiam bonas voluntates. Gratia autem qua mirabili & ineffabili potestate bonas voluntates operatur, non moraliter tantum excitat & movet, sed per seipsum efficax est. Secundum cap. 45. ejusdem libri, de S. Petri conversione & poenitentia, post trinam Christi negationem, sic loquitur: Respxit eum Dominus: intus auctum est. Misericordia Dominus latenter subvenit, corrigit, memoriam revocavit, interiori gratia sua visitavit Petrum, interioris hominis usque ad exteriores lacrymas, movit & perduxit affectum. Ecce quemad-

AD TRACTATUM DE GRATIA.

217

liberum iubentur arbitrium, facilis possint implere per gratiam.

22. Verum licet ex his & similibus Augustini testimonij que profert Jansenius, manifeste constet, Pelagianos, post damnatum suam hæresim, sub Zozimo Papa, ad Semipelagianismum defletere coepisse, & docere gratiam ex meritis bona voluntatis dari, eamque solum ad facilius operandum requiri; dubium tamen ac incertum est, an illi tunc veram Christi gratiam, quæ nos facit velle & operari admiserint: Augustinus enim cap. 47. lib. de gratia Christi, quem post damnatum hæresim Pelagi à Zozimo Papa edidit (ut ipse ait lib. 2. retract. cap. 50.) totam inter ipsum & Pelagium de auxilio gratiae controversiam ad hoc reducit, ut Pelagius non solum possibilis, sed etiam voluntatis & actionis auxilium confiteatur. Et subdit, quod si tale auxilium vellet admittere, nihil de adjutorio gratae Dei, quantum arbitror, inter nos controversie relinquetur. Quod certè non debuisset dicere Augustinus, si Pelagius eo tempore gratiam efficacem quæ dat velle & operari, ut datum ex meritis, & ad perfectionem & salutem adipiscendam utilem, non tamen necessariam admisisset; sed potius ascrere debuisset, quod si ille talem gratiam, ut pure gratuitam, & ad volendum & operandum necessariam, vellet concedere, nulla inter ipsos esset de gratia Christi contentio. Addo quod idei S. Doctor in libro de hæresibus, quem in fine vita scripti, unde & imperfectum morte præventus reliquit, affirmit Pelagium quantumlibet varium, versicolorem, & multiformem; in eo semper persistisse, quod omnem gratiam in lege arque doctrina constituerit.

23. Sed dices, Quænam ergo est gratia illa quam Pelagiani tandem admiserunt, & modis prædictis adulterarunt, dicentes eam dari ex meritis, & solum ad facilius agendum requiri?

Respondeo auxilium illud, quod tunc Pelagiani admiserunt, esse aliquid præter legem, & communem notitiam mandatorum, nimis speciale illuminationem, habitam per Spiritus Sancti revelationem, & se tenentem etiam ex parte potentia, & non solum ex parte objecti; id est auxilium elevans intellectum ad inclusum percipiendum legem, & doctrinam à Spiritu Sancto revelatam. Ita colligitur ex Augustino, libro lxxx citato de gratia Christi, quem post damnatum à Zozimo Papa Pelagi hæresim, contra Pelagium & Celestium edidit: nam cap. 7. ubi retulit verba Pelagi dicentis: Deus gratia sua auxilium subministrat, ut quod per liberum homines facere iubentur arbitrium facilis possint implere per gratiam, subdit de eodem Pelagio: Et tanquam explicaturus quam dicat gratiam, adjunxit dicens: Quam nos non, ut tu putas, in lege tantummodo, sed & in Dei esse adjutorio confitemur. Ubi aliquod adjutorium videtur ponere præter legem, seu cognitionem mandatorum Dei, quod dicit ad facilius dari. Sed quod, & quale illud sit, patet ex verbis que Augustinus subiungit: Quis non desideret ut ostendat quan vult intelligi gratiam? hoc enim maxime de illo expectare debemus, ut dicat hoc quod dicit, non in lege tantummodo se gratiam confiteri, sed nobis hac expectatione suspirans, quid addiderit intemini: adjuvat enim nos, inquit, Deus, per doctrinam & revelationem suam, dum cordis nostri oculos aperit, dum nobis, ne presentibus occupemur, futura demonstrat, dum diabolus pandit infidias; dum nos multiformi & ineffabili dono gratia cœlestis illuminat. Ecce quomodo Pelagius gratiam internæ illuminationis agnovit, non ut simpliciter & absolutè necessariam

Pars II.

ad iniplenda legis præcepta, sed ut utilem ad meum & facilius ei servanda.

24. Dices rursus: Gratia illuminationis redatur ad legem & doctrinam, ut suprà ex Augustino ostendimus. Sed gratia illa, quam Pelagius post damnatum suam hæresim à Zozimo Papa admisit, non reducitur ad legem & doctrinam, cum Augustinus eam appellat, Magnum adjutorium divina gratia & dicat benedicendum esse Deum, quod Pelagiani talem gratiam tandem aliquando admiserint: Ergo aliam gratiam, diversam à gratia illuminationis, Pelagius admisit.

Respondeo duplicum esse gratiam illuminationis, nam quæ se teneret ex parte objecti, & ad sufficiētē ejus propositionem seu applicationem pertinet, quam Pelagius, etiam antequam à Zozimo Papa damnaretur, admisit, alteram se tenentem ex parte potentia, seu intellectus, per quam robatur & elevatur ad assentendum objecto tali modo proposito, & hanc admisit Pelagius solum postquam ejus hæresis à Zozimo Papa damnata fuit: hæc verò gratia, cum potentiam, & conforteret, non pertinet ad legem, quæ habet solum obiectum manifestare & proponere, subindeque ab Augustino, Magnum gratia adjutorium, appellatur.

25. Quæres quinto, utrum Pelagiani gratiam habitualē, sanctificantem, & à peccatis mundantem, agnoverint?

Respondeo affirmativè, contra Suarez: Tum quia Pelagius nunquam fuit accusatus, quod tandem gratiam negaverit, & de illa nulla fuit disputatio inter Pelagianos & SS. Patres, sed tantum de gratia actuali, ut ingenuè facetur Valquez disp. 196. cap. 3. n. 13; his verbis: Scholastici qui putarunt cum Pelagio disputauit suis de necessitate gratia habitualis & remissionis peccatorum, ad servanda precepta, ignoratio ne vocis & historie lapsi sunt, existimantes nomine gratia intelligi gratiam habitualē & remissionem peccatorum. Tum etiam quia Baptismus secundum Pelagianos donum aliquod supernaturale addebat: Julianus enim apud Augustinum lib. 1. contra ipsum cap. 6. ait: Hac de causa etiam infantes baptizamus, cum non sint coquinati peccato, ut eis detur vel addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hereditas, fraternitas Christi, ut eius membras sint. Et ne dicatur Julianus per illam sanctitatē à Baptismate parvulis concessam, intellexisse tantum externam Dei benevoliam, & favorem, nihil intus producentem, iterum audiendus est apud eundem Augustinum lib. 1. operis imperfecti folio 58. ubi loquens de gratia baptismali, ait: Hanc gratiam locupletem spiritualibus donis credimus, & multis opimam munieribus, ac reverendam virtutibus. Quibus verbis Julianus aperte profitetur, gratiam baptismalem esse donum aliquod supernaturale, in anima receptum, & varijs dotibus eam exornans.

26. Dices, Augustinus lib. de gratia Christi cap. 30. affirmat se nusquam in scriptis Pelagi & Celestij, gratiam quæ justificavit, & qua charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, potuisse invenire: Ergo Pelagiani habitualis gratia dona non admiserunt.

Respondeo Augustinum non dicere absolutè quod in scriptis Pelagi & Celestij gratiam illam qua justificantur &c. invenire non potuerit, sed addere, quemadmodum confienda est: quia gratia habitualis, & habitus infusus qui ab ipsa dimanant, admitti debent, non solum ad sanctificandam, mundandam, & ornandam animam, sed etiam ad influendum una cum ejus potentij in actu supernatura

supernaturales? ob quem usum Pelagiani talia dona non admisérunt, cùm nullum auxilium supernaturale applicans liberum arbitrium ad agendum admiserint.

27. Ex his liquido apparet falsitas sententiae cuiusdam Anonymi Parisiensis, Congregationis Oratorij, afferentis gratiam de qua S. Augustinus contra Pelagianos disputavit, habitualē esse, non verò actualē. Primo, quia habitualē, ut mox ostendimus, non negavit Pelagius, sed tantū actualē, præsertim de se efficacem, non valens concipere, quomodo libertas arbitrij nostri, cum ista coherere possit. Unde apud Hieronymum in Epistola ad Ctheiphontem Pelagius dicebat: *Non est liberum arbitrium si Dei indiger auxilio.*

Secundō, S. Augustinus agit contra Pelagianos de grāia quā justificatis ad rectē vivendum necessaria est, sicut lux oculis sanis ad videndum. Unde ait lib. de natura & gratia cap. 26. *Sicut oculus corporis, etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus, non potest cernere: sic homo etiam perfectè justificatus, nisi aeterna luce justitiae divinitus adjuvetur, rectē non potest vivere.* Ergo sicut lux adventitium adjumentum est, non inhaerens & permanens in oculo, ita gratia de qua loquitor Augustinus, disputans contra Pelagium, non est permanens in anima, nec habitualis, sed actualis.

Tertio, gratia de qua erat Augustinum inter & Pelagianos disceptatio, est gratia quā nullis præcedentibus meritis, nulla prævia dispositione datur, cùm ipsa sit meriti, & congruē cuiusvis dispositionis principium. Unde epist. 105. sic ait: *Nec ipsa est gratia si non daretur gratuitus, sed debita redideretur: At gratia habitualis dari potest præcedentibus quibusdam meritis & dispositionibus, actibus nimirum fidei, contritionis & chatitatis, justificationem præcedentibus, & ad eam disponentibus.* Unde ibidem Augustinus: *Sed nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat; neque enim nullum est meritum fidei: Ergo gratia de qua erat disceptatio inter Augustinum & Pelagianos, non erat habitualis, sed actualis.*

Demum, celebris divisio gratiæ in adjectoriū sine quo aliiquid non fit, & in adiutoriū quo aliiquid fit, quam in libro de correptione & gratia contra Pelagianos, fusè prosequitur Augustinus, manifeste declarat, ipsum non loqui de gratia habituali, sed actuali, sufficienti & efficaci, nam ipsum adiutoriū nomen gratiam actualē potius indicat, quam habitualē: Ergo non de ista, sed de illa erat Augustinum inter & Pelagianos controversia?

28. Quares sexto an Pelagiani, vel Semipelagianī, circa liberum arbitrium erraverint? Respondeo eos circa liberum arbitrium errasse duplicititer. Primo quia existimabant, voluntatem hominis lapsi esse in perfecto æquilibrio, sicut erat in statu innocentia, & aquē pronam in bonum ac in malum; subindeque dicebant, liberum arbitrium non fuisse lēsum & debilitatum per peccatum Adami, nec ratione concupiscentiæ magis propendere ad bonum delectabile, contrarium rationi, quam ad bonum honestum, & rationi consonum ut de Semipelagianis refert D. Prosper in epistola ad Augustinum, præfixa libro de Prædestinatione sanctorum, ubi eos dicit affirmasse, quantum quisque ad malum, tantundem habere facultatis ad bonum, parique momento animum se ad vitia vel ad virtutes movere.

Secundō, quia libertatem arbitrij generaliter definiebant per indifferentiam ad bonum & ad malum; ita ut neminem liberum, esse dicere, nisi

qui posset indifferenterē bonē vel malē operari; ut liquer ex Augustino lib. 1. operis imperfecti contra Julian. pagina 150. ubi eum aliosque Pelagianos reprehendit, quod libertatem generaliter sumptam restringerent ad potestate indifferentem circa bonum & malum, seu quae posset benē & malē; quia ex hoc se queretur quod nec Deus, nec Angeli, aut homines beati, qui non possunt peccare, seu male appetere, vel eligere, non essent liberi: *Si liberum non est (inquit) nisi quod duo potest velle (id est bonum & malum) liber ergo Deus non est, qui malum non potest velle, de quo ipse dixisti, Deus esse nisi justus, non potest.* Siccine Deum landas, ut ei anferas libertatem?

CAPUT II.

De Hæresi Semipelagiana.

Circa Hæresim Semipelagianam tria breviter h̄ic exponenda sunt, nemp̄ unde illa originem traxerit? Quæ fuerint præcipua Semipelagianorum dogmata? & quī fuerint hujus hæresis Authors, vel Sectatores precipui?

§. I.

Origo hæresis Semipelagiana.

1. Occasione scriptorum D. Augustini contra Pelagianos, duo errores circa gratiam, inter se oppositi, orti sunt, unus in Africa, & alter in Gallia. Primus fuit Monachorum Adurementinorum, qui (ut refert D. Augustinus lib. 2. retract. capite penultimo) lecta ejus epistola centesimā quintā ad Sextum, duas in partes divisi sunt, quarum altera, duce Flore, credebat gratiam Dei à D. Augustino ita prædicari, ut tolleret libertatem arbitrij, & correptionis necessitatem; altera vero pro liberis arbitrij defensione pugnabat, & gratiæ negabat efficaciam, ut arbitrij defenderet libertatem. Ut hanc dissentionem S. Doctor tolleret, & discordiam illam componeret, scripsit duas epistolas ad Valentimum, Adurementini monasterij præfectum, totidemque libros, unum de gratia & libero arbitrio, alterum de correptione & gratia, quibus dissentē ostendit, per efficaciam divinæ gratiæ non tolli libertatem arbitrij, neque necessitatem aut utilitatem correptionis, ut ipsemet testatur lib. 2. retract. cap. 66. his verbis: *Propter eos qui cum defenditur Dei gratia, putant auferri liberum arbitrium, scripti librum de gratia & libero arbitrio. Ad eos autem scripti Monachos Adurementinos, in quorum monasterio de hac re coperat esse contentio, ita ut me consulere eorum aliqui cogenerentur. Rursus ad eosdem scripti alterum librum, quem de correptione & gratia prænotavi, cum mibi nuntiatum esset, dixisse ibi quendam, neminem corripendum, si Dei præcepta, non facit, sed pro illo ut faciat tantummodo orandum.*

2. Verū occasione hujus secundi libri ortus est secundus error in Gallia, apud Massiliam, in ipsa fera ultima D. Augustini aetate. Cum enim quidam Massilienses Presbyteri, & Galliæ Episcopi, in eo legissent quæ de proposito divinæ voluntatis & prædestinationis, quo salvandū à perituriis discernitur, & de efficacia divinæ gratiæ, quæ indeclinabiliter agitur voluntas nostra, scripta sunt, maximè turbati & scandalizati sunt, & unde Africani plenius instructedi, suum depositu errorem, exinde Galli novæ lucis

lucis aspectu excœcati, in varios errores prolapsi sunt, ut testatur Prosper in epistola ad Augustinum, in principio, ubi sic ait: *Muli servorum Christi, qui in Massiliensi urbe consistunt, in sanctitatis tua scriptis, que adversus Pelagianos hereticos condidisti, contrarium putans Parrum opinioni, & Ecclesiastico sensu, quidquid in eis de vocatione electorum secundum Dei propositum disputasti. Et cum aliquando tarditatem suam culpare maluerint, quam non intellecta reprehendere; quidamque eorum lucidiorē super hoc atque aperiōrem beatitudinis tua expositionem voluerint postulare, evenit ex dispositiōne misericordia Dei, ut cum quosdam intra Africam similia movissent, librum de correptione & gratia, plenum divine autoritatis emitteres. Quo in notitiam nostram insperata opportunitate delato, putavimus omnes querelas resistentium sponendas; quia universis questionibus, de quibus consulenda erat Sanctitas tua, tam plenē hic absolute responsum est, quasi hoc specialiter studieris, ut que apud nos erant turbatae componessemus. Recensito autem hoc Beatitudinis tue libro, sicut qui sanctam atque Apostolicam doctrinam autoritatem antea sequerantur, intelligentiores multo instrutioresque sunt facti; ita qui persuasōnis sua impediēbantur obscuro, aversores quam fuerant recesserunt.*

3. Ex hoc errore capitali, varia corollaria, tanquam errores ex erroribus deducebant Semipelagiani, ut verificaretur quod de corpore Behemoth, seu Diaboli, legitur Job 41. *Corpus ejus quasi scuta fœlia, compactum quoniam se premeribus; una unū conjungitur, & ne spiraculum quidem incedit super eas.* In primis ergo, non esse prædestinatōrum certum numerū assertebant, sed in hunc ordinem quosdam in dies ascribi, alios vero expungi. Unde Prosper: *Nec acquiescent prædestinatōnum electorum numerū, nec angari posse, nec minū; ne locum apud infideles & negligentes, cohortantur incitamenta non habeant, ac superflua sit industria ac laboris indistio, cujus studium cessante electione frustrandum sit.* Et Hilarius: *Inde est quod & pariter non accipiunt, ut eligendorum, rei ciendorumunque esse definitum numerum velint.*

Secundō dicebant, pro omnibus æqualiter Christianum esse mortuum, & mortis suæ pretium æquè omnibus dispensasse, nec majora ex Christi morte beneficia in vasa misericordia, quam in vasa iræ derivari. *Hoc (inquit Prosper) ipsorum professio est.... universis hominibus propitiationem qua est in sacramento sanguinis Christi, sine exceptione esse propositam, ut quicumque ad fidem & baptismum accedere voluerint, salvi esse polint.*

Tertiō dicebant discretionem hominum sola voluntate Dei non fieri, sed naturali libertate, sub gratia tamen constituta, mentem quidem illuminante sed non movente voluntatem; & tam verē dici, *Fidelēm ideo obediē & devotum fuisse, quia volunt, quā verē dicitur, prævaricatorē ideo non obediē, quia noluit, parique momento animum se ad vitia vel ad virtutes movere; quantum ad malum, tantum habere facultatis ad bonum.* Ita ut bona appetentem gratia Dei foreat, mala scelerantem damnatio ipsa suscipiat. Ita Prosper in Epistola ad Augustinum, hunc Semipelagianorum errorem explicat, & in Carmine de ingratis cap. 15. gratiam illam generalem his versibus eleganter describit.

*Vos soli ingratigatos miti gratia, cuius, Omne opus arbitrio vultis subsistere vestro: Et quod non cuncti mortales atria vice Ingrediuntur ita ex ipsis pendere patatis, Vi tam ex iudicio constet cujusque quod intrat, Quā quod non intrat: seu par in utrūque facultas Suppetat, et tam sit proprium bona quam malare. Quartō asserebant sententiam Augustini de prædestinatione gratuita & efficaci, fatalem inferre necessitatē, negligentia, ac temporis, imo & desperationis anſam præbere, subindeque non esse prædicandam, quod cederet in offensionem plurimorum. Ita referunt Prosper & Hilarius in epistola ad S. Augustinum: *In tantum (inquit S. Prosper) quibusunque commentit⁹ meritis electionem Dei subiiciunt, ut quia Pars II.**